

Zimní a letní síly makrokosmu a jejich vliv na lidský organismus

*Překonání pasivity myšlení poznáváním postavení člověka
v kosmu · Lidské Já mezi dýcháním jednoho dne a jednoho
platónského vesmírného roku · Vesmírný rok ve vztahu
k rytmu dýchání dne, lidského života, rytmu bdění a spánku ·
Zimní a letní síly makrokosmu jako tvůrci nervově-smyslového
organismu, příp. organismu látkové výměny · Pojetí světa
podle míry, počtu a váhy, iracionalita a cesta k jejímu poznání,
od nomie k sofii*

Moji milí přátelé!

Při opravdovém působení a vůli působit z duchovního světa se dnes přehlíží to, co patří ke každému duchovnímu působení: že v myšlenkách a citech člověka může být tvořivý prvek, aktivita. To, co je zde vlastně základem, je v době dnešního materialistického způsobu myšlení zcela zapomenuto a lidstvo si toho v podstatě není vědomo. Právě na tomto poli bývá proto často provozován jakýsi druh zlořádu, který vládne v současné lidské civilizaci dokonce dosti rozsáhle. Zajisté víte, že ze všech možných center či institucí, jak se dnes nazývají, vycházejí všelijaké návody, jak člověk může rozvíjet sílu myšlenek a jak se může stát mocným.

Na všech stranách jsou rozesety zárodky toho, co se dříve v duchovním životě nazývalo „černou magií“ a stále se tak nazývá.* Podobným jevům, které jsou zároveň duševními a tělesnými příčinami nemocí, by měl lékař i kněz ve své kulturní a civilizační činnosti věnovat zvýšenou pozornost. Neboť budeme-li dávat pozor na takové jevy, budeme prosazovat nejen prevenci, ale zároveň porozumíme příznakům nemoci v duševním životě lidí, což má velký význam. V tomto směru existují různé možné návody, jak lépe provozovat obchody a podobně, se kterými dnes přicházejí především obchodní agenti. Účelem podobných návodů je, aby člověk získal sílu, kterou obvykle nedisponuje, a mohl ji použít často k navýsost nečistým cílům. V této oblasti se dnes vytváří ohromný zlořád.

Podívejme se, co je jeho základem. Jestliže opravdové poznání nezasáhne právě v oblasti medicíny a teologie, věci by se mohly vyvíjet stále horším způsobem. Je zapotřebí vzít v úvahu, že právě vědecké myšlení lidí naší doby se v obrovské míře vyvinulo pod vlivem materialismu. Na toho, kdo tyto věci zná, proto působí nepříjemným dojmem, když se dnes různě vyjadřuje uspokojení nad tím, že prý materialismus ve vědě ustupuje a že se uplatňuje vůle materialismus překonat. Tito takzvaní vědci a podobně i teologové, kteří dnes chtějí překonávat materialismus výše uvedeným způsobem, jsou v očích toho, kdo do těchto věcí vidí, vlastně mnohem horší než ustrnulí materialisté, kteří svou absurditou krok za krokem vlastní věc znemožňují. Ti, kdo žvaní o spiritualismu, o idealismu a podobných věcech, házejí lidem písek do očí a sobě samým také. Neboť co zde lidé dělají, řekněme podle Driesche nebo jiným způsobem, pro to, aby mohli obhajovat něco, co přesahuje hmotné dění? Používají stejné myšlenky, které se zde používaly již po staletí k přemýšlení pouze o hmotných věcech,

* Viz R. Steiner: *Vědomí zasvěcence*, GA 243, Fabula 2009, a *Pozemské umírání a vesmírné žití*, GA 161 a 181, Fabula 2012. - Pozn. vyd.

a tytéž myšlenky uplatňují k promýšlení údajně duchovních věcí, což samozřejmě pomocí těchto myšlenek vůbec nelze! Dokážeme to pouze tehdy, když se myšlením skutečně ponoříme do duchovní vědy, odkud přicházejí zvláštní myšlenky, které ovšem dnes zůstávají nepovšimnuty. Například *Driesch*,¹¹⁾ oficiálně uznávaný vnějším světem, ale ve skutečnosti strašný diletant, mluví o tom, že bychom měli přijmout teorii „psychoidů“. Nu, chceme-li nějaké věci připsat podobnost, ta věc přece musí někde existovat. A tak jako nemůžeme mluvit například o bytostech podobným opicím, kdyby zde opice nikdy nebyla, nemůžeme mluvit o psychoidech, jestliže bychom nikdy nepřiznali, že v člověku je nějaká duše! Podobné žvanění se dnes přesto považuje za správné, dokonce ve vědě, která spěje k lepšímu. To musíme prohlédnout. Ti, kteří jsou přítomni v antroposofickém hnutí a zároveň disponují vědeckým vzděláním, pak mají pro vývoj civilizace nemalou hodnotu, když se nedají oslepit tímto plápolajícím bludným světlem, ale zcela exaktně nahlížejí na to, co je nyní opravdu nutné a může být použito proti materialismu.

Musíme se tedy zeptat: Jak je možné dnešní pasivní myšlení změnit v aktivitu, tvořivost? Jaké musí být působení kněží a lékařů, aby do lidských činností, které řídí duch a které chtějí být duchem řízeny, vstoupil tvořivý prvek? Myšlenky, zejména ty, jež se rozvíjejí na hmotných procesech, zůstávají zcela pasivní. Zvláštností dnešního myšlenkového světa, který se uplatňuje všude ve vědě, je, že je úplně pasivní, nečinný, neaktivní. To, že v myšlenkách není žádný tvořivý prvek, souvisí s naším dnešním vzděláním, zcela ponořeným do pasivní vědy. Člověk je vzděláván a vychováván tak, aby nedospěl k jediné tvořivé myšlence, neboť má současně strach, že kdyby k tvořivé myšlence dospěl, nemohl by konstatovat objektivní skutečnost a musel by pro to něco učinit. To jsou věci, které musíme pochopit. Ale jak se dopracujeme k tvořivým myšlenkám? K nim můžeme dospět jen tak, že budeme rozvíjet

*jak učinit
myšlenky
tvořivými*

opravdové poznání člověka neboť člověka lze poznávat pouze tvořivým způsobem, protože sám je ve svém podstatě tvořivý. Chceme-li takto poznávat, musíme následně tvořit. Současným pasivním myšlením jsme s to pojmout jen periferii člověka, ale jeho nitra se nedotkneme. Postavení člověka ve světě však musíme opravdu pochopit. Proto chceme dnes stanovit cosi jako cíl, který se sice nachází na konci dlouhého výhledu, ale může učinit naše myšlenky tvořivými (a skutečně v sobě zahrnuje tajemství, jak dělat myšlenky tvořivými). Chceme tedy své duši představit tento cíl a zároveň při tom pojmout do svých úvah mnoho věcí, které již znáte z všeobecných anthroposofických přednášek.

platónský rok

Schematicky si představme, že vesmír mění se ve vývoji opisuje určitý okruh. Můžeme k tomu schematicky přistoupit proto, že vývoj vesmíru v čase představuje jistý druh rytmického opakování, ovšem ve vzestupné linii a v souvislosti s mnohými jevy i v sestupné; všude ve vesmíru nalezneme něco jako rytmus dne a noci, ale jsou tu jiné, větší rytmy, které probíhají mezi ledovými dobami a tak dále. Když se nejprve přidržíme rytmu, který má pro lidské vnímání velké intervaly, dospějeme k tzv. platónskému roku, jenž v dobách lepšího uvažování o světě vždy hrál významnou roli při pozorování světa a v názorech člověka na něj.

K platónskému roku dospějeme pozorováním výchozího bodu Slunce, v němž se nachází ráno 21. března, kdy začíná jaro. Slunce vychází na určitém místě oblohy. Lidé tento bod mohou vidět v jistém souhvězdí a zaznamenávají ho po dlouhou dobu, neboť každý rok se mění jen o malý kousek. Když jsme např. v minulém roce (tedy 1923) pozorovali jarní bod přesně na určitém místě oblohy podle jiných hvězd a v roce 1924 jsme ho pozorovali znovu, letošní výchozí bod Slunce neleží na stejném místě, ale je posunutý směrem, který si můžeme přiblížit tím, že si souhvězdí Býka spojíme přímkou se souhvězdím Ryb. Tak se každý rok o něco posouvá, což poukazuje na to, že v celé

konstelaci hvězdného vesmíru se každý rok uskutečňuje posun, jehož si lze všimnout právě tímto způsobem. Po součtu těchto posunů v jednotlivých letech zjistíme, že jednou se posun ocitne v tomtéž výchozím bodě. To znamená, že za určitou dobu musí jarní bod stát na témže místě na obloze. Došlo tedy k jedné obrátce na celé cestě Slunce vzhledem k rannímu východu Slunce. Když to vypočítáme, stane se tak v průběhu každých 25 920 let. Pochopili jsme tak jeden rytmus, který obsahuje největší interval, jenž je přístupný lidskému vnímání - platónský vesmírný rok trvající přibližně našich 25 920 let.

*kosmická
děloha*

Zde jsme vyhlédli do kosmických dálek a narazili jsme svými myšlenkami na něco, od čeho se čísla, která rozvíjíme, odrážejí. Svým myšlením jsme narazili na něco jako zeď, kterou naše myšlení nepřekročí. Tu musí přijít jasnozření, jež pokračuje dále/ Celý vývoj probíhá uvnitř toho, co je zde uzavřeno těmito 25 920 lety. Tento rozsah, který však není ohraničen prostorem, ale prostoročasem, si můžeme představit jako jakousi stěnu kosmické dělohy. Představujeme si ji tedy jako něco, co nás obklopuje jako ten nejširší kosmický prostor. A nyní vyjděme z toho, co nás takto obklopuje v nejširším vesmírném prostoru jako rytmus, který v sobě nese ty největší intervaly, k tomu, co se nám především v člověku jeví jako menší interval - jako frekvence dýchání.

Vidíte, že když vezmeme v úvahu frekvenci dýchání, musíme zde přirozeně přijmout přibližné číselné hodnoty: osmnáct nádechů za minutu. Z toho vypočítáme, kolik nádechů to činí za jeden den, a na člověka dostaneme hodnotu 25 920 za den.

Stejný rytmus jako venku ve velkých intervalech máme tedy v člověku, v mikrokosmu s nejmenšími intervaly. Ve vesmíru tedy žije člověk, následující rytmus, který je rytmem samotného vesmíru. Platí to však pouze pro člověka, nikoli

*rytmus ve
vesmíru a v
člověku*

* Viz R. Steiner, *Iniciační poznání*, GA 277, Fabula 2011. - Pozn. vyd.

pro zvíře, neboť právě v těchto jemnějších aspektech poznání můžeme vidět podstatný rozdíl mezi člověkem a zvířetem. Pro člověka platí, že kompaktnost, podstatu jeho fyzického těla můžeme poznat jen tehdy, když ji uvedeme do souvislosti s platónským vesmírným rokem. Ve 25 920 letech tkví podstata našeho fyzického těla. Připomínám zde svoji „Tajnou vědu v nástinu“ / která stanovuje velké časové intervaly nejdříve pomocí jiných aspektů, než je časo-prostor - skrze metamorfózu Slunce, Měsíce a Země, které musí být pojaty společně a nikoli v kvantitativním číselném vyjádření, abychom pochopili lidské fyzické tělo, jaké dnes je, z jeho základních prvků.

*lidské Já a
rytmus
dýchání*

Vstoupíme-li potom do středu, kde máme těch 25 920 nádechů, které člověka staví takříkajíc do středu vesmírné dělohy, přijdeme k Já. Neboť v souhrnu těchto dechů (s tím, co jsem řekl o dýchání, jež postupuje k hornímu člověku a zjemňuje se k takzvanému duchovnímu životu), v tomto dýchání spočívá projev individuálního lidského života na Zemi. Zde máme tedy Já. Jako musíme pochopit propojení našeho fyzického těla s velkými časoprostory, s platónským vesmírným rokem, tak si musíme všimnout propojení našeho Já se svým rytmem dýchání, které můžeme pociťovat v každé nepravidelnosti dechu.

*dva aspekty
života na
Zemi*

Život člověka na Zemi se nachází mezi těmito dvěma aspekty, mezi dýcháním a vesmírným rokem. Dýchání řídí vše, co je významné pro Já. Život našeho fyzického těla tkví v oněch kolosálních procesech, které se řídí rytmem 25 920 let. Zákonitosti, které probíhají ve fyzickém těle, souvisejí s tímto velkým rytmem platónského roku tak, jako činnost našeho Já souvisí s rytmem našeho dýchání. Mezi oběma rytmy se nachází lidský život, který je pro nás uzavřen mezi fyzické tělo, éterné - astrální tělo a Já. To můžeme říci z určitého hlediska. Z jiného hlediska lze říci, že lidský život viděný z božsko- * *Tajná věda v nástinu*, GA 12, Fabula 2005. - Pozn. vyd.

-kosmického aspektu se nachází mezi dýcháním jednoho dne a mezi platónským vesmírným rokem. Dýchání jednoho dne je tak jediným celkem; dýchání jednoho dne tak patří k tomu, čím je lidský život.

Z tohoto kosmického hlediska nyní pozorujme to, co se nachází mezi lidským dýcháním, tedy pohybem a bytím Já, a děním během jednoho platónského roku, tedy živým ruchem venku v makrokosmu. S tím, co chce působit v našem organismu dýchání, je to tak, že ve 24hodinovém denním dýchání, v tom, co zde uvnitř leží mezi dýcháním a tím, co v tomto dýchání máme jako celkový rytmus dýchání, se pokaždé setkáváme s oním rytmem, který je zde ve střídání dne a noci a souvisí se vztahem sluneční bytosti k bytosti zemské. V denním vycházení a zapadání Slunce, putování Slunce nebeskou klenbou, v zatměních Slunce Zemí, v tomto denním oběhu Slunce tkví to, s čím se potkáváme v našem rytmu dýchání.

*Slunce a
rytmus
dýchání*

Tím přicházíme ke čtyřiašedesátihodinovému dni, k lidskému dni. A nyní počítejme dále, jak se zde z dýchání začleňujeme do kosmu. Vypočítejme to, jak se začleňujeme především do toho, s čím se nyní setkáváme během dne v makrokosmu a jaké v něm máme postavení. Můžeme počítat: Máme jeden den, vezmeme rok třeba jako tři sta šedesát dní (tyto věci mohou být přibližné); máme tedy tři sta šedesát dní. Nyní počítejme s délkou lidského života, přibližně sedmdesát dva let, což je patriarchální věk, a dostaneme 25 920 [360 x 72]. Máme lidský život, který opět představuje celek sedmdesáti dvou let, což představuje rytmus, v němž se život začleňuje do světa, který je shodný s rytmem platónského slunečního roku.

*rytmus bdění a
spánku*

Svým rytmem dýchání se začleňujeme do celého svého života tak, že se v něm řídíme podle rytmu 25 920. Od toho, co je takto obsaženo v tomto lidském životě, dospějeme k tomu, co obsahuje denní dechová fáze. Co je tedy obsaženo v sedm-

desáti dvou letech, v 25 920 dnech, jako jedna dechová fáze, jako nádech a výdech? Co je zde obsaženo? Za prvé: máme zde nádech a výdech - první fázi rytmu. Za druhé: během tohoto

dne, kdy se začleňujeme do života, zažijeme také něco 25 920krát. Co? Spánek a bdění. Dostáváme se k tomu druhému: k spánku a bdění. To se opakuje - střídavý stav spánku a bdění se během lidského života zopakuje 25 920krát, tak jako se nádech a výdech zopakuje 25 920krát za jeden den, během jednoho slunečního pohybu.

*rytmus
druhého
dýchání*

Ale uvažte, co je rytmus usínání a probuzení, usnutí-probuzení, usnutí-probuzení? Pokaždé, když usínáme, nevydechujeme jenom kyselinu uhličitou, ale jako fyzický člověk vydechujeme své astrální tělo a své Já. Při probuzení je opět vdechneme zpět. To je delší dechová fáze, trvající dvacet čtyři hodin, jeden den. To je druhé dýchání, které se pohybuje ve stejném rytmu. Máme zde tedy nejmenší dýchání, které je obvyklým nadechnutím a vydechnutím. A máme také větší dýchání, při němž člověk již přerůstá do světa, dýchání ve spánku a v bdění.

Pojďme dál a vyzkoušejme, jak se lidský život trvající průměrně sedmdesát dva let začleňuje do platónského vesmírného roku. Tato léta počítejme tak, jako by náležela jednomu roku, jednomu celému roku, sestávajícího z dní, jež představují jeden lidský život. Počítejme tedy jeden velký vesmírný rok, jehož jednotlivé dny představují jeden lidský život a počítejme, že tento vesmírný rok má také 360 dnů, to znamená 360 lidských životů; dostaneme: 72×360 lidských životů = 25 920 let, tj. právě platónský rok.

*další
obrovské
dýchání*

Co však vlastně děláme, když absolvujeme platónský rok? Začneme žít a zemřeme. Co děláme při umírání? Vzhledem k naší pozemské organizaci při umírání vydechneme více než jen své astrální tělo a Já. Do vesmíru vydechneme také své éterné tělo. Často jsem líčil, jak je éterné tělo vydechnuto do vesmíru a jak se v něm rozšíří. Když se opět vrátíme, opět

:

vdechneme jedno éterné tělo. To je obrovské dýchání. Nadechnutí a vydechnutí éteru. Ráno vdechujeme astrální tělo. Každým dechem vdechujeme kyslík, ale každou pozemskou smrtí vydechneme éter a každým pozemským životem éter vdechneme.

Zde máme tedy třetí - život a smrt. Pojmeme-li život jako život na Zemi a smrt jako život mezi smrtí a novým narozením, dospějeme k platónskému vesmírnému roku, když k nej- menšímu dýchání nejprve připojíme větší dýchání a k většímu dýchání potom připojíme největší dýchání.

*postavení
člověka v
kosmu*

tabule 12

1. nádech a výdech
- nej menší dýchání
2. spánek a bdění
- větší dýchání
3. život a smrt
- největší dýchání

Chtěl bych říci, že takto se nacházíme především ve světě hvězd. Na jedné straně závisíme uvnitř na svém dýchání, na druhé straně zevně závisíme na platónském vesmírném roku. Mezitím se odehrává náš lidský život, ale v tomto lidském životě samém se opět projevuje stejný rytmus.

Co ale nyní vchází do tohoto meziprostoru, mezi platónský vesmírný rok a mezi náš dech? Na tom, co jsme takto do určité míry číselně vyjádřili na základě rytmu, se nyní pokusme malovat jako malíř, který si udělal podklad, aby pak na něj mohl malovat. Zde zjistíme, že se ve vnějším světě jak s platónským vesmírným rokem, tak i s malými časovými rytmy, ale zcela zřetelně s rytmem roku, odehrává neustálá změna, kterou také vnímáme, a kterou vnímáme nejsnadněji, když ji pozorujeme nejdříve v kvalitě tepla a chladu. Stačí si pouze představit, že

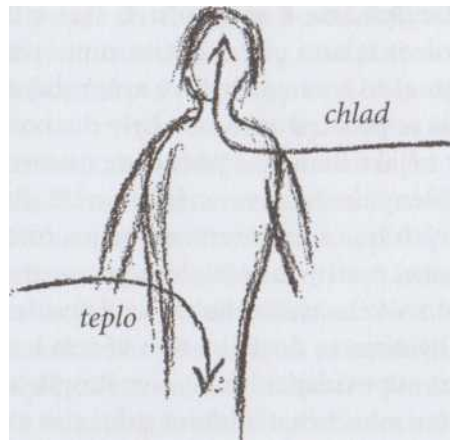
*změna tepla a
chladu*

zima je chladná a léto teplé, a tak máme to, co nám v pozadí vystupuje v podobě čísel, vyjádřeno kvalitativně v teple a chladu a uvnitř tohoto střídání tepla a chladu se nachází člověk se svým životem. Vidíte, že venku může střídání času způsobit střídání tepla a chladu, a také se to děje, a toto střídání je docela prospěšné také tzv. přírodě. Člověk to ovšem nesmí dělat, ale do jisté míry musí normální teplo a normální chlad (tak jak je každý relativně vnímá) zachovat v sobě. Musí tedy vyvinout vnitřní síly, jejichž pomocí si letní teplo ušetří pro zimní chlad a zimní chlad pro léto. Ve svém nitru je musí správně vyrovnávat a ve svém organismu musí být neustále činný tak, aby vyrovnával mezi teplem a chladem, jak se odehrávají zevně v přírodě.

*vlivy v
lidském
organismu*

V lidském organismu účinkují vlivy, které vůbec nepozorujeme. Organismus vnitřně vnáší léto do zimy a zimu do léta. Je-li léto, neseme si dovnitř to, co organismus zažil v zimě. Zimu si v nitru neseme přes jarní bod až do svátku sv. Jana a potom se to vyrovnává. Nastává-li podzim, začínáme si s sebou nést léto a neseme ho až do Vánoc, až do 21. prosince, a pak se to opět vyrovná. Takto si toto střídání tepla a chladu neseme neustále v sobě a vyrovnáváme je. Ale co zde děláme?

Při zkoumání toho, co tím děláme, přijdeme k mimořádně zajímavému výsledku. Když člověka pojmete takto (tabule 12), již při povrchním náhledu uznáme, že vše, co se v lidském nitru projevuje jako chlad, má tendenci směřovat k nervově-smyslovému člověku. Dnes můžeme dokázat, že vše, co působí jako zimní chlad, se zúčastňuje na tvorbě lidské hlavy, na nervově-smyslové organizaci. Vše, co působí letně, co obsahuje teplo, se podílí na systému látkové výměny a končetin, a tím vlastně ve své organizaci neseme vše, co je letní.

Podíváme-li se na své nervově-smyslové funkce, vidíme, že v nich vlastně neseme všechno to, co jsme do sebe přijali ze zimního vesmíru. Svoji hlavou tak žijeme každou zimu a svým organismem látkové výměny a končetin žijeme všechna léta; a tímto rytmickým organismem tvoříme v nitru vyrovnaní, mezi systémem zažívání a systémem hlavy se tak střídavě přečerpává teplo a chlad, teplo a chlad, a pak teprve přijdeme k tomu, co to ostatní řídí. Vždyť teplo v látce je teprve následkem procesů tepla a chlad látek je teprve následkem procesů chladu. Dospějeme ke hře kosmického rytmu v lidské organizaci. Dospějeme k tomu, že si řekneme: Zima v makrokosmu je tvůrčím prvkem v lidské hlavě, resp. v nervově-smyslové organizaci, a léto v makrokosmu je tvůrčím prvkem v systému látkové výměny a končetin člověka.

*kosmický
rytmus v hlavě
a končetinách*

Vidíte, že když nahlédneme do lidské organizace, máme zde znovu východisko pro medicínu zasvěcence, o níž jsem mluvil a která má svůj počátek v knize, kterou spolu se mnou vypracovala paní dr. *Wegmanová*.¹ Je začátkem toho, co musí stále více zasahovat do vědy.

*začátek
medicíny
zasvěcence*

¹ Viz *Základy rozšíření lékařského umění*, GA 27, Fabula 2007. - Pozn. vyd.

zimní rostliny

*a léky pro
nemoci hlavy*

K tomu, co souvisí s organizací lidské hlavy ve vnějším světě, dospějeme, vyšplháme-li se nahoru do skal, kde rostou zimní rostliny a kde je taková půda, že tam zimní rostliny rostou. Předpokládejme, že bychom byli ve světě sběrateli léčivých rostlin a chtěli se postarat o to, aby byly duchovní síly, které se projevují v nějaké nemoci s původem v nervově-smyslové soustavě, vyléčeny duchem ve vnějším světě. Pak stoupáme dále do vysokých hor a nasbírané nerosty a rostliny, které si odtud přineseme, použijeme jako léky pro nemoci hlavy. Budeme-li jednat ze svého tvořivého myšlení, uvede to naše nohy do pohybu, abychom se dostali k těm věcem v zemi, v nichž musíme nalézt odpovídající lék. Správné myšlenky, které pocházejí z kosmu, musí hýbat lidským jednáním až do konkrétních detailů. Tyto myšlenky nevědomě působí tak, že člověka pracujícího v kanceláři (který přece také přemýšlí), alespoň někdy instinktivně přinutí podnikat všelijaké cesty. Jen k tomu neznáme souvislost a ani to není tak důležité. Důležité to bude teprve tehdy, až to zjistíme na základě lékařského nebo kněžského pozorování. Povzbuzení k tomu, co má člověk v jednot-

livostech dělat, dává vůbec přesné pozorování světa.

soustavy

látkové

výměny a

končetin

Povšimneme-li si nyní nemocí soustavy látkové výměny a končetin, vnikáme hlouběji do pozemské rostlinné a minerální složky. Minerální a rostlinné léky však nenajdeme hledáním toho, co roste nahoře v podobě krystalů, ale toho, co se usazuje. Je tomu tak, že pozorování procesů v makrokosmu ve spojitosti s těmi, které jsou v člověku, nás opravdu přivádí od

pojetí patologických procesů k terapii.

medicíny v

dávných

dobách

Vidíte, že právě tyto věci musí být opět zcela jasně probádané. V dávných dobách byly tyto souvislosti dobře známy. Ve vztahu k dávné medicíně byl *Hippokrates* vlastně již opozdilcem. Jestliže si přečtete něco z jeho údajných spisů, které byly zachovány alespoň v jeho duchu, budete toto pojetí všude cítit. Všude budete nalézat to, co v jednotlivých, konkrétních věcech navazuje na tento velký přehled, který v důsledku něče

ho takového můžeme mít. V pozdějších dobách, kdy lidé stále více pronikali pouze do abstraktního intelektuálního myšlení a do vnějšího pozorování přírody, což potom vedlo k pouhému experimentu, tyto poznatky vymizely. Musíme proto znovu nalézt cestu zpět k tomu, co bylo kdysi nazíráním vzájemných souvislostí mezi člověkem a světem.

Jako lidé na Zemi žijeme mezi svým Já a svým fyzickým tělem; mezi dechem a vesmírným rokem, platónským vesmírným rokem - žijeme zde uvnitř a svým dýcháním se dotýkáme dne. Čeho se dotýkáme svým fyzickým tělem? Platónského vesmírného roku? Jelikož ve velkých přírodních procesech se dotýkáme vnějšího řetězení a souvislostí v klimatických změnách, v těchto velkých přírodních pochodech dochází k modifikaci lidské podoby tak, že se objevují po sobě následující rasy atd. Dotýkáme se však také všech krátkodobých vnějších kvalitativních změn, toho, co nám přináší po sobě následující roky a dny, zkrátka, jako lidé se vyvíjíme mezi těmito dvěma vnějšími hranicemi, ale uprostřed se emancipujeme, protože do středu makrokosmu zasahuje pozoruhodný prvek.

*vývoj člověka
mezi dvěma
hranicemi*

Necháme-li na sebe působit tento přibližný rytmus 25 920 let, můžeme skutečně propadnout obdivu vůči tomu, co se odehrává mezi vesmírem a člověkem. Ponoříme-li se do tohoto působení, objeví se nám celý kosmos, včetně člověka, řízený podle míry, čísla a váhy. Vše je podivuhodně řízeno, ale toto je přesto jen lidský výpočet, a proto, když něco probíráme, vždy musíme na rozhodujících místech použít pozoruhodné slovo „přibližně“, protože ne vše vždy vychází beze zbytku. Je zde racionalita, která žije a koná, všechno to, co jsem popsal, žije. Současně se ale do tohoto dění zapojuje něco zcela iracionálního ve vesmíru, co způsobuje, že když se ještě více ponoříme a vejdemo do těchto dějů s obdivem (dokonce i jako zasvěcenci) a podnikneme na pár hodin nějakou cestu, přece jen si s sebou - i jako zasvěcenci - vezmeme deštník. Vezmeme si deštník, protože sem vstupuje něco, co má v sobě, kdekoli

názvy planet

se v realitě objevuje, iracionální prvek, takže to v číslech vždy nevychází; a tak máme přechodné roky, přechodné měsíce a všechno možné. Při určování času se to vždy používalo. Všechno to, co nám poskytuje rozvinutá astronomie, prohloubená o astrologii a astrosofii (neboť toto rozvinutí si můžeme představit), se však kvůli bezprostřednímu životu opět ničí vinou meteorologie, která to nedotáhla do oblasti racionální vědy, jež přece jen nahlížením něco tu a tam poznává, ale vydala se na zcela jinou cestu a žije z toho, co na ni zbyde z jiných věd. Také dnešní astronomie ve skutečnosti žije ve jménech a není ničím jiným než pojmenováváním hvězd. Proto ani „serenissimus“² nechápal pojmenovávání hvězd. Navštívil jednu hvězdárnu ve své zemi, nechal si ukázat přes dalekohledy různé věci, vzdálené hvězdy, a když to vše shlédl, řekl: To vše chápou. Ale nechápu, jak víte, jaké má tato hvězda, která je tak daleko, jméno. - Samozřejmě existuje hledisko, jež v tomto okamžiku zaujímáte, takže byste se serenissimovi vysmáli. Ale existuje ještě jiné hledisko, které se vysmívá astronomům. Chtěl bych se astronomům více smát, neboť v běhu světa je obsaženo něco velmi pozoruhodného.

Při zkoumání dávných názvů planet, jako je Saturn a tak dále, si musíte trochu vzpomenout na náš kurz o jazyce,¹⁴ abyste něco pochopili. Většina z vás v něm je a tak si zajisté vzpomenete, že dávná jména byla dávana na základě zvuku, který astrologové a astrosofové vnímali při určité hvězdě. Takže můžeme říci, že všechna dávná jména hvězd pocházejí od Boha, z ducha. Zmínění astrologové museli jména hvězd snést dolů z nebe. Jdete-li nyní dále až po určitou hranici ve vývoji astrosofie a astrologie, vstoupíte-li do novější doby, kdy se dělají velkolepé objevy malých hvězd, zde se vše valí jedno přes druhé. Jedné se říká Andromeda, jiná má další řecké jméno, tady se opravdu vše svévolně míchá dohromady. Nemůžeme si přece myslet, že Neptun nebo Uran lze pojme-

* Lat. „nejjasnější“ oslovení zemských knížat. - Pozn. red.

² Viz R. Steiner: *Vědomí zasvěcence*, GA 243, Fabula 2009. - Pozn. vyd.

novat stejným způsobem jako Saturn. To vše je lidská svévole. Serenissimus udělal jen tu chybu, že věřil, že astronomové se dostali tak daleko jako staří astrosofové. To se ovšem nestalo. Zatímco vědění astrosofů dávných dob předcházelo styk lidí s bohy, nyní v této oblasti nalézáme pouze lidskou omezenost.

*meteorologie a
meteorosofie*

Jestliže se dnes od astronomie opět obrátíme k astrologii a astrosofii a začneme trochu žít v makrokosmu, který má všude ratio [rozum], dospějeme až k sofii [moudrosti]. Na druhé straně zjišťujeme, že v rámci tohoto ratio a sofie, ve věcech, které v počtech zcela nevycházejí, žije meteoronomie, meteorologie a meteorosofie, které se můžeme vždy zeptat na její vlastní svobodnou vůli. To je ale jiná dáma. V obvyklém vnějším fyzickém životě ji nazýváme náladovou. Ovšem, meteorologie je pořádně náladová od denního deště až po komety/ Ale povzneseme-li se od meteorologie k meteorosofii, přijdeme také na lepší vlastnosti této vládkyně vesmíru, na vlastnosti, které nevycházejí jen z nálady, řekl bych, z kosmické emoce, ale vycházejí z vnitřní srdečnosti této dámy.

Ale nejde přece o nic jiného, než o to, že veškerému počítání a myšlení, prostě oproti všemu tomu, co můžeme sledovat racionálně, lze postavit bezprostřední znalost vesmírných bytostí. Zpočátku jsou trochu zdráhavé, ale nejsou dotěrné; jen ukazují, že tu jsou. Při počítání stále více poznáváme, ovšem od samotných vesmírných bytostí se stále více vzdalujeme a nalézáme pouze činy, které po sobě zanechaly.

*vládnoucí
vesmírné
bytosti*

Postoupíme-li tedy od obvyklého, hrubého počítání k počítání rytmickému, které astrologie používala v případě harmonie sfér, pak přejdeme od rytmického počítání k nahlížení na organizaci světů ve figurách, v číslech, jež máme v astrosofii. Na druhou stranu přicházíme, řekl bych, k vládnoucím vesmírným bytostem, které se projevují jako trochu zdráhavé. Nebudou tady hned. Zprvu nám ukazují jakousi akášickou fotografii, o níž ale pořádně nevíme, odkud nám byla poslána.

Je zde vesmír a všude v kosmickém éteru máme načrtnuté fotografie. Nevíme ovšem, odkud pocházejí. Potom přistoupí inspirace. Bytost začne skrze obraz vyjevovat sebe sama. Nejdříve jdeme od nomie k logii. Teprve když zcela pronikneme k intuici, pak po inspiraci následuje samotná bytost, dospějeme k sofii. To je ale cesta osobního vývoje, a ten si vyžaduje celého člověka, jenž se musí seznámit také s dámou skrývající se za meteorologií, ve větru a počasí, v Měsíci a Slunci, pokud zasahují do živlů. Zde se musí zúčastnit nejen hlava, jako při logii, nýbrž celý člověk. Již z toho vidíte, že také v tomto vztahu je možné se dostat na scestí, neboť také k anthroposofii (pokud od anthroponomie, která je vlastně dnes jedinou panující vědou, dospějete k anthropologii) můžete dojít hlavou. Pak zde máte pouze ratio, ovšem toto ratio nežije. Je pouze vykreslením stop života, které nezohledňuje jednotlivosti. A život je právě v jednotlivostech, v tom, co je iracionální. To, co pochopila hlava, musíte vést dolů, do celého člověka, a teprve celým člověkem se pak obrátit od nomie k logii, k sofii.

Musíme cítit právě toto, chceme-li na jedné straně oživit teologii a na druhé straně medicínu tím, co je skutečně může oživit - pastorální medicínou. To bychom chtěli pak uzavřít speciálními úvahami zítra. Ale hlavní věcí je, že při prvním vstupu do pastorální medicíny poznáme cesty, po nichž se musí pastorální medicína ubírat v pozorování světa.

Dornach, 17. září 1924

Rudolf Steiner

GA 318